

31.08.2021 r.

Uprawnienia emerytalno-rentowe gospodarstw domowych nabyte w ramach ubezpieczeń społecznych według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

292% PKB

wyniosły na koniec 2018 roku nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe gospodarstw domowych w Polsce

Łączna wartość uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych nabytych w ramach ubezpieczeń społecznych w Polsce wyniosła wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. 292% PKB¹, czyli 6 189 064,7 mln zł.

Wprowadzenie

Obowiązek szacowania wartości nabytych uprawnień emerytalno-rentowych przez państwa członkowskie UE wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010). Dane mają być przesyłane do Komisji Europejskiej (Eurostatu) w Tablicy 29 zgodnie z Programem Transmisji ESA 2010 co trzy lata w dwa lata po okresie sprawozdawczym, poczynając od informacji za rok 2015. Pierwsza obowiązkowa transmisja danych miała miejsce w grudniu 2017 r.

Głównym celem sprawozdawczości w zakresie emerytur w rachunkach narodowych jest zapewnienie kompleksowego i porównywalnego przeglądu uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych w państwach członkowskich UE, obejmującego wszystkie systemy ubezpieczeń społecznych, tj. programy związane z zatrudnieniem oraz systemy zabezpieczenia społecznego.

Uprawnienia emerytalno-rentowe zostały oszacowane według stanu na koniec roku 2018 w ujęciu ADL (accrued-to-date liabilities) zgodnie z wymaganiami metodologicznymi zawartymi w ESA 2010 (rozdział 17) oraz wytycznymi dotyczącymi założeń, które należy przyjąć w obliczeniach, ujętymi w opracowanym pod auspicjami Eurostatu i Europejskiego Banku Centralnego podręczniku: *Technical Compilation Guide for Pensions in National Accounts – 2020 edition*². W przypadku systemów kapitałowych (OFE i PPE) przyjęto podejście nagromadzonych uprawnień do świadczeń (accumulated benefit obligations approach – ABO), czyli na poziomie bieżącej wartości zgromadzonych aktywów, co oznacza, że stan uprawnień jest równy zgromadzonym aktywom na koniec danego okresu. Informacje na temat zastosowanej metodologii zostały opisane w Informacji sygnałnej z dnia 30 kwietnia 2018 r. pt. „Uprawnienia emerytalno-rentowe gospodarstw domowych nabyte w ramach ubezpieczeń społecznych według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.”³.

Należy wyraźnie podkreślić, że statystyki dotyczące zobowiązań emerytalno-rentowych w ujęciu ADL (accrued-to-date liabilities) **nie stanowią miary stabilności finansów publicznych**. Prezentują obecną wartość świadczeń, które mają być zapłacone w momencie przejścia na emeryturę obecnie pracujących (ubezpieczonych) oraz pozostałe do wypłaty świadczenia obecnych emerytów i rencistów. Takie ujęcie pokazuje zatem zobowiązania w ograniczonej perspektywie czasowej. Nie uwzględnia uprawnień nabytych po okresie badanym zarówno

Uprawnienia i zobowiązania w podejściu ADL obejmują **teraźniejszą wartość świadczeń, które mają być zapłacone w przyszłości**, a wynikają z już zapłaconych składek przez osoby pracujące oraz pozostałych do zrealizowania uprawnień osób pobierających świadczenia. To ujęcie pokazuje zatem zobowiązania w ograniczonej perspektywie czasowej. Nie uwzględnia uprawnień nabytych po okresie badanym zarówno przez osoby już pracujące, jak i te, które dopiero podejmą zatrudnienie

¹ Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) w 2018 r.: 2 121 555 mln zł.

² Podręcznik dostępny jest na stronie internetowej Eurostatu: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-11-027>.

³ Link do informacji na stronie Głównego Urzędu Statystycznego: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/nabyte-uprawnienia-emerytalno-rentowe-w-ramach-ubezpieczen-spoecznych/uprawnienia-emerytalno-rentowe-gospodarstw-domowych-nabyte-w-ramach-ubezpieczen-spoecznych-wedlug-stanu-na-dzien-31-grudnia-2015-r-1,1.html>

przez osoby pracujące, jak i te, które dopiero podejmą zatrudnienie. Statystyki dotyczące uprawnień i zobowiązań emerytalno-rentowych w podejściu ADL mogą natomiast stanowić cenną informację o koszcie likwidacji systemu emerytalnego przy jednoczesnej wypłacie świadczeń, do których jego uczestnicy nabyli uprawnienia do momentu likwidacji systemu. Ocenę wpływu na stabilność finansów publicznych wydatków związanych ze starzeniem się ludności można znaleźć w raporcie o starzeniu się społeczeństw (Ageing report), który jest opracowywany i publikowany przez Komisję Europejską i grupę roboczą ds. starzenia się ludności (AWG), działającą przy Komitecie Polityki Gospodarczej (EPC) i której członkiem są przedstawiciele Ministerstwa Finansów.

Wytyczne dla Polski oraz pozostałych państw członkowskich UE dotyczące stopy dyskontowej oraz inflacji zostały zawarte we wspomnianym wyżej podręczniku *Technical Compilation Guide for Pensions in National Accounts – 2020 edition*. Dla Polski nominalna stopa dyskontowa została ustalona na poziomie 4,5% (realna stopa dyskontowa 2%, inflacja 2,5%).

Pełen zakres danych prezentowany jest w tabelicy uzupełniającej dotyczącej nabytych uprawnień emerytalno-rentowych w ramach ubezpieczeń społecznych (Tablica 29), która została zamieszczona na stronie Głównego Urzędu Statystycznego z niniejszą informacją.

Wyniki

Łączna wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych wyniosła w Polsce na początku 2018 roku **6 097 282,3 mln zł (287,4% w relacji do PKB)**, a na koniec 2018 r. **6 189 064,7 mln zł (291,7% w relacji do PKB)**. Dla porównania łączna wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych wyniosła początku 2015 roku 4 580 080,8 mln zł (255% w relacji do PKB), a na koniec 2015 roku 4 959 144 mln zł (276% w relacji do PKB).

Tablica 1. Wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych w Polsce według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

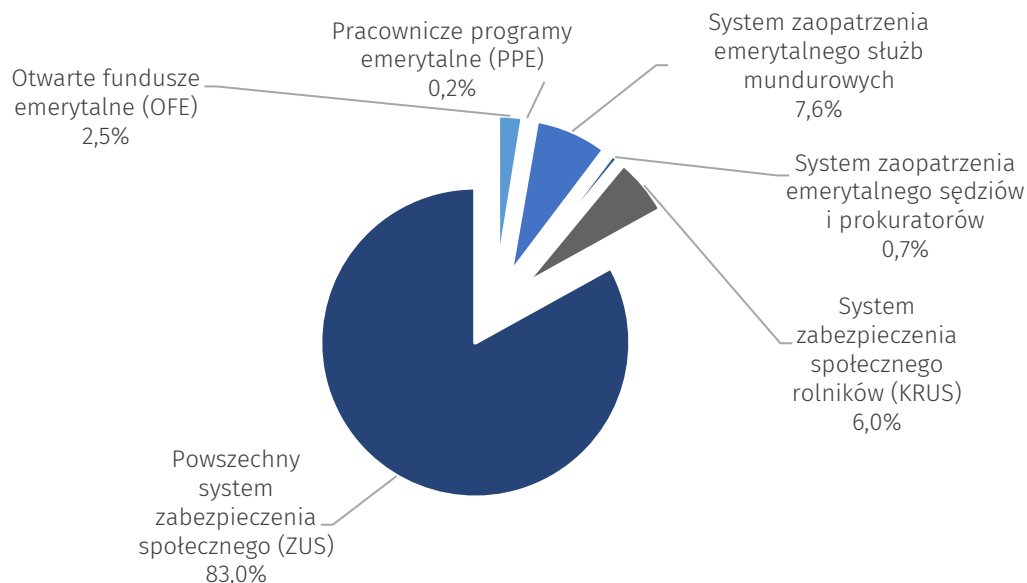
Typ ubezpieczenia zgodnie z metodologią ESA 2010	Rodzaj systemu zgodnie z metodologią ESA 2010	SYSTEM EMERYTALNY	Nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe (w mln zł)	Nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe w relacji do PKB (w %)
		OGÓŁEM	6 189 064,7	291,7%
Zabezpieczenie społeczne	Systemy zabezpieczeń społecznych (kolumna H w tablicy 29)	Powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS)	5 139 469,8	242,3
		System zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)	369 699,7	17,4
	Systemy o zdefiniowanym świadczeniu dla pracowników sektora instytucji rządowych i samorządowych rejestrowane w sektorze instytucji rządowych i samorządowych (kolumna G w tablicy 29)	System zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych	467 500,0	22
		System zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów	42 258,8	2
Systemy ubezpieczeń społecznych związane z zatrudnieniem, inne niż zabezpieczenie społeczne	Systemy o zdefiniowanej składce (kolumna A w tablicy 29)	Otwarte fundusze emerytalne (OFE)	157 333,9	7,4
		Pracownicze programy emerytalne (PPE)	12 802,5	0,6

Łączna wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych w ramach powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego (ZUS) wyniosła na koniec 2018 roku **5 139 469,8 mln zł (242,3% w relacji do PKB)**

Drugie pod względem wielkości są uprawnienia emerytalno-rentowe nabyte w ramach systemu zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych. Na koniec 2018 roku ich wartość wyniosła **467 500 mln zł, tj. 22% PKB**

Zdecydowaną większość zobowiązań emerytalno-rentowych ogółem na koniec 2018 roku stanowią zobowiązania powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego (83%). Udział systemów zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych oraz zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS) w łącznej wartości zobowiązań wyniósł odpowiednio 7,6% i 6%. Najmniejszy udział w zobowiązaniach emerytalno-rentowych ogółem mają system zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów (0,7% udziału) i PPE (0,2%).

Wykres 1. Udział nabytych uprawnień emerytalno-rentowych w uprawnieniach ogółem na koniec 2018 roku wg systemów emerytalno-rentowych

Analiza wrażliwości

Zgodnie z wytycznymi Eurostatu wszystkie programy niekapitałowe, tj. powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS), system zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS), systemy zaopatrzenia emerytalnego dla sędziów, prokuratorów oraz funkcjonariuszy służb mundurowych poddano analizie wrażliwości na nieznaczną zmianę nominalnej stopy dyskontowej. **Jednoprocentowy spadek** (Scenariusz 1) stopy dyskontowej powoduje wzrost zobowiązań narosłych do roku bazowego (2018 r.) o **1 186 066,5 mln zł**, czyli około **55,9% PKB⁴**. Z kolei **wzrost stopy dyskontowej o zaledwie 1%** (Scenariusz 2) skutkuje zmniejszeniem naliczonych uprawnień o **938 140,2 mln zł**, czyli **44,2% PKB⁵**.

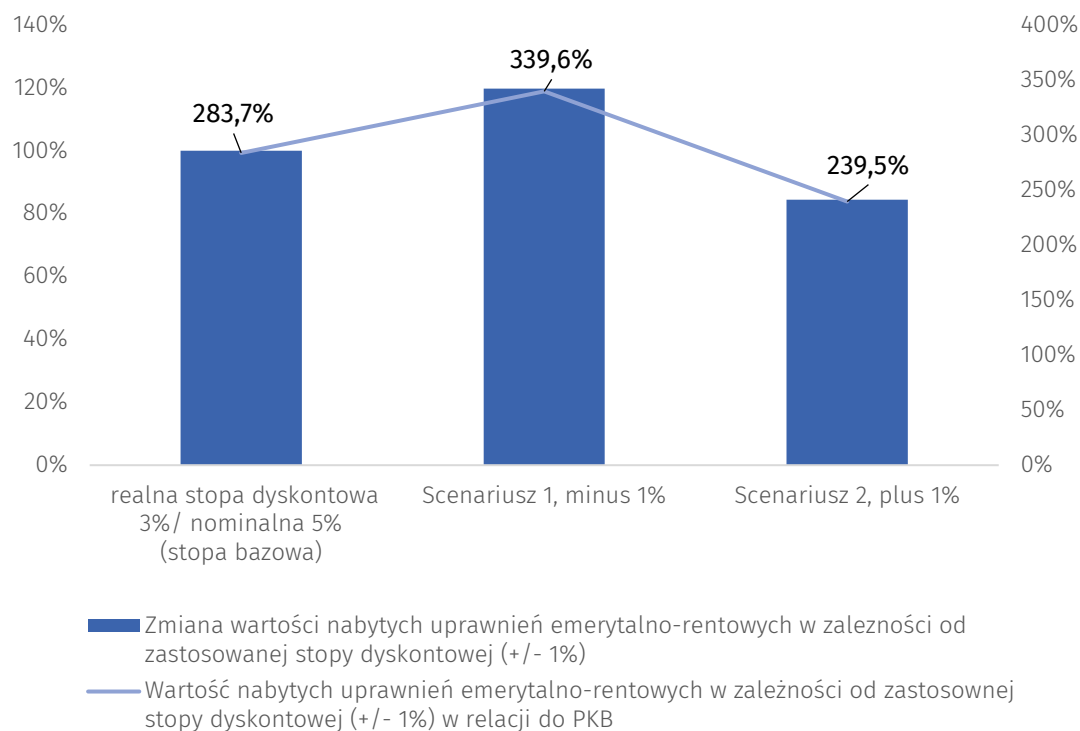
Tablica 2. Wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych na koniec 2018 roku w zależności od zastosowanej stopy dyskontowej

WYSZCZEGÓLNIENIE	2018		
	Stopa bazowa (nominalna stopa dyskontowa 4,5%)	Scenariusz 1, minus 1%	Scenariusz 2, plus 1%
OGÓŁEM	6 018 928,3	7 204 994,8	5 080 788,2
Powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS)	5 139 469,8	6 119 393,3	4 352 852,5
System zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)	369 699,7	444 529,1	313 427,3
System zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych	467 500,0	587 845,9	380 319,9
System zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów	42 258,8	53 226,5	34 188,5

⁴ Do 1% stopy realnej i 3,5% nominalnej.

⁵ Do 3% stopy realnej i 5,5% nominalnej.

Wykres 2. Przyrost/spadek wartości nabytych uprawnień emerytalno-rentowych w zależności od zastosowanej stopy dyskontowej (+/- 1%)

Założenia przyjęte do szacowania nabytych uprawnień emerytalno-rentowych

Założenia, które należało przyjąć do wyceny zobowiązań emerytalno-rentowych zostały określone w wydanym wspólnie przez Eurostat i Europejski Bank Centralny (EBC) w 2020 r. podręczniku *Technical Compilation Guide for Pension Data in National Accounts – 2020 edition*. Zostały one ustalone w celu zapewnienia porównywalności obliczeń pomiędzy krajami UE. Ustalono, że dane do tablicy należy opracować w ujęciu ADL z zastosowaniem podejścia PBO dla systemów zabezpieczenia społecznego. W przypadku systemów kapitałowych (OFE i PPE) przyjęto podejście ABO, co oznacza, że stan uprawnień jest równy zgromadzonym aktywom na koniec danego okresu. Inne najważniejsze przyjęte założenia można podsumować w następująco:

Tablica 3. Założenia przyjęte do wyceny uprawnień emerytalno-rentowych na dzień 31 grudnia 2018 r.

Nominalna stopa dyskontowa	4,5 %	Eurostat
PKB	2 121 555 mln zł	Eurostat
Inflacja	2,5 %	Eurostat
Indeksacja świadczeń:	<ul style="list-style-type: none"> indeksacja emerytur jest ustalona na poziomie 80% inflacji i 20% nominalnego wynagrodzenia (powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS), system zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS), system zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych) waloryzowane proporcjonalnie do wzrostu wynagrodzeń sędziów i prokuratorów na tym samym stanowisku (system zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów) 	Zgodnie z obowiązującymi w 2018 r. przepisami
Wiek przejścia na emeryturę	Wiek emerytalny był modelowany zgodnie z polskim prawem: <ul style="list-style-type: none"> 60 lat dla kobiet, 65 lat dla mężczyzn (powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS) i system zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)) 	Zgodnie z obowiązującymi w 2018 r. przepisami

	<ul style="list-style-type: none"> 65 lat dla kobiet i mężczyzn (system zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów) w przypadku systemu zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych - w starym systemie (dla zatrudnionych przed 31 grudnia 2012 r.) minimalny wiek emerytalny wynosił 35 lat i na tym poziomie był modelowany, w nowym podsystemie (dla zatrudnionych po 31 grudnia 2012 r.), ustawowy wiek emerytalny wynosi 55 lat i na tym poziomie był modelowany 	
Realny wzrost wynagrodzeń	Odzwierciedlający wzrost produktywności na mieszkańca	AWG
Założenia makroekonomiczne i demograficzne (ludność, urodzenia, zgony, migracje)	Dane z AWG (grupa robocza ds. starzenia się ludności) w odniesieniu do głównych założeń makroekonomicznych i demograficznych Prognozy EUROPOP dla Polski w latach 2018-2100 w zakresie dzietności i migracji	AWG Eurostat

Źródła danych

Do oszacowania nabytych uprawnień emerytalno-rentowych zebrano następujące rodzaje danych:

- dane jednostkowe nieidentyfikowalne oraz zagregowane pozyskane z instytucji zarządzających poszczególnymi systemami emerytalnymi (dane administracyjne),
- dane zagregowane pochodzące z Komisji Nadzoru Finansowego (dane administracyjne), dane statystyczne.

Tablica 4. Źródła danych

SYSTEM EMERYTALNY	Źródła danych	Forma przekazania
Powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS)	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	3% próba pozyskana z systemu informatycznego ZUS Dane zagregowane o płacących składki, emerytach i rencistach
System zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	Pełna zbiorowość pozyskana z systemu informatycznego KRUS Dane zagregowane o płacących składki, emerytach i rencistach
System zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych	Ministerstwo Obrony Narodowej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Wojskowe Biuro Emerytalne Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA Biuro Emerytalne Służby Więziennej	Pełna zbiorowość, dane zbierane za pomocą specjalnie przygotowanego formularza
System zaopatrzenia emerytalno-rentowego sędziów i prokuratorów	Sądy i prokuratury	Pełna zbiorowość, dane zbierane za pomocą specjalnie przygotowanego formularza
Otwarte fundusze emerytalne (OFE)	Komisja Nadzoru Finansowego	Pełna zbiorowość, dane zagregowane
Pracownicze programy emerytalne (PPE)	Komisja Nadzoru Finansowego	Pełna zbiorowość, dane zagregowane

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Departament Rachunków Narodowych
Dyrektor Anita Perzyna
Tel: 22 608 31 17

Rozpowszechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS
Karolina Banaszek
Tel: 695 255 011

Wydział Współpracy z Mediami

Tel: 22 608 34 91, 22 608 38 04

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

www.stat.gov.pl

[@GUS_STAT](https://twitter.com/GUS_STAT)

[@GlownyUrzadStatystyczny](https://www.facebook.com/GlownyUrzadStatystyczny)

Powiązane opracowania

[Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych \(ESA 2010\)](#)

[Technical compilation guide for pension data in national accounts – 2020 edition](#)

[Pension fact sheet \(streszczenie metodologiczne\) – nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe w ramach ubezpieczeń społecznych \(w języku polskim i angielskim\)](#)

[Tablica 29: Nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe w ramach ubezpieczeń społecznych \(w języku polskim i angielskim\)](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Pensions in National Accounts](#)